

Gotika

Východní kultura – dlouhou dobu jednotný styl
(Byzantské umění)

Západní kultura – neklid – stále hledá nová
řešení

Románský sloh nepřekročil 12. stol. – jeho
kostely začaly vypadat těžkopádně.

V severní Francii se zrodila nová myšlenka –
princip gotického slohu:

- Architekti rozvinuli metodu zklenutí kostela pomocí zkřížení oblouků. A zjistili, že pilíře stačí k tomu aby nesly oblouky kleneb.
- Tím se stali masivní zdi mezi pilíři zbytečné.
- Místo nich se dala umístit velká okna.
- St. Chapelle, Upper Chapel - Paris, France. R. 1248.

Vznik Gotiky

- <https://www.youtube.com/watch?v=sk4sRcU3K3M>
- 5:35 – 10:25 - oblouky

Gotika

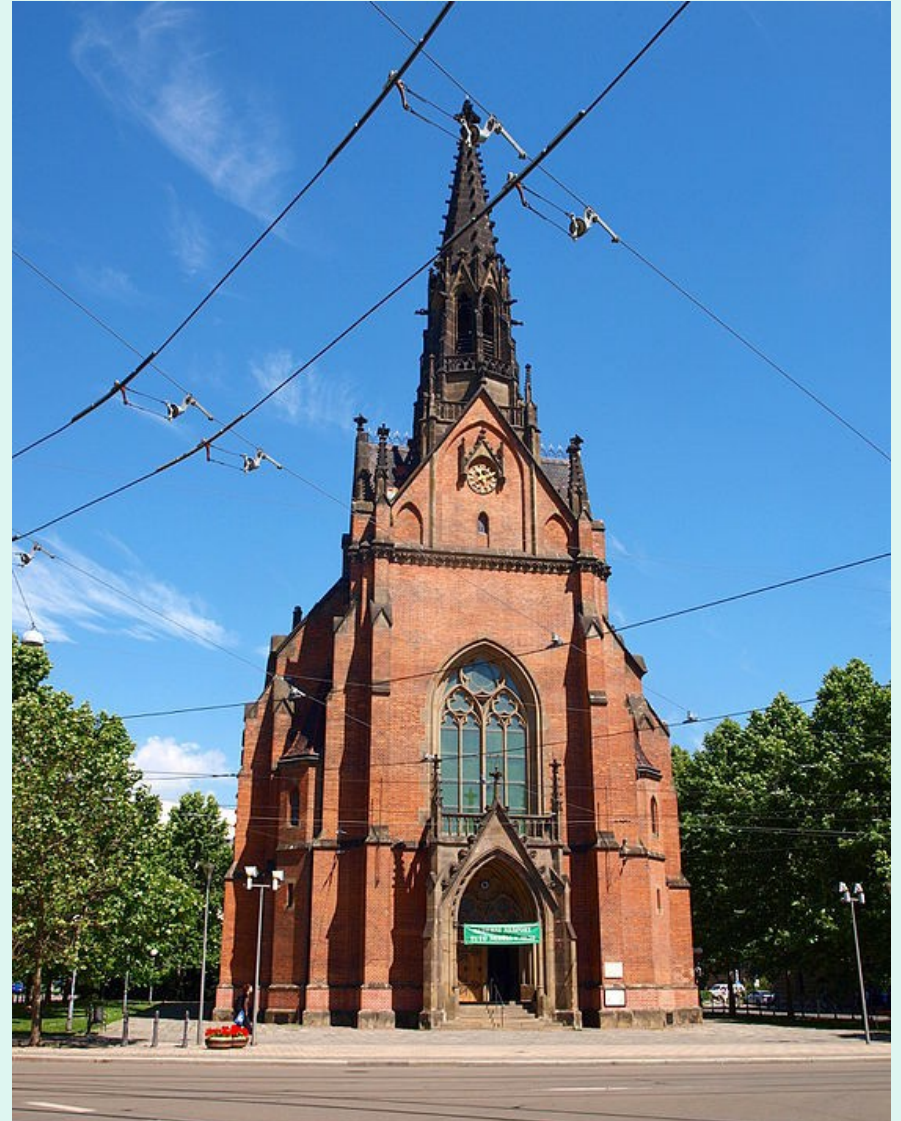
- Hanlivé označení – umění Gótů (Barbarů)
- Označení z 16.století (Vasari) – „barbarský sloh“
- Až v 18.stol. uznána Gotika jako sloh i její kvality
- V 19.stol. Neogotika – gotické dekorace na nových stavbách (jinak stavebně konstruované)

Gotika / Neogotika

Notre-Dame de Paris

Kostel Jana A. Komenského

Důvody vzniku nové architektury ve Francii

- Navazuje na románské tradice stavitelství – zdokonalování technologií konstrukce stavby.
- Potřeba vytvořit z kostela symbol nadpozemského světa – *odhmotnění stavby*: potlačení zdi, princip vertikály.

Hlavní znaky

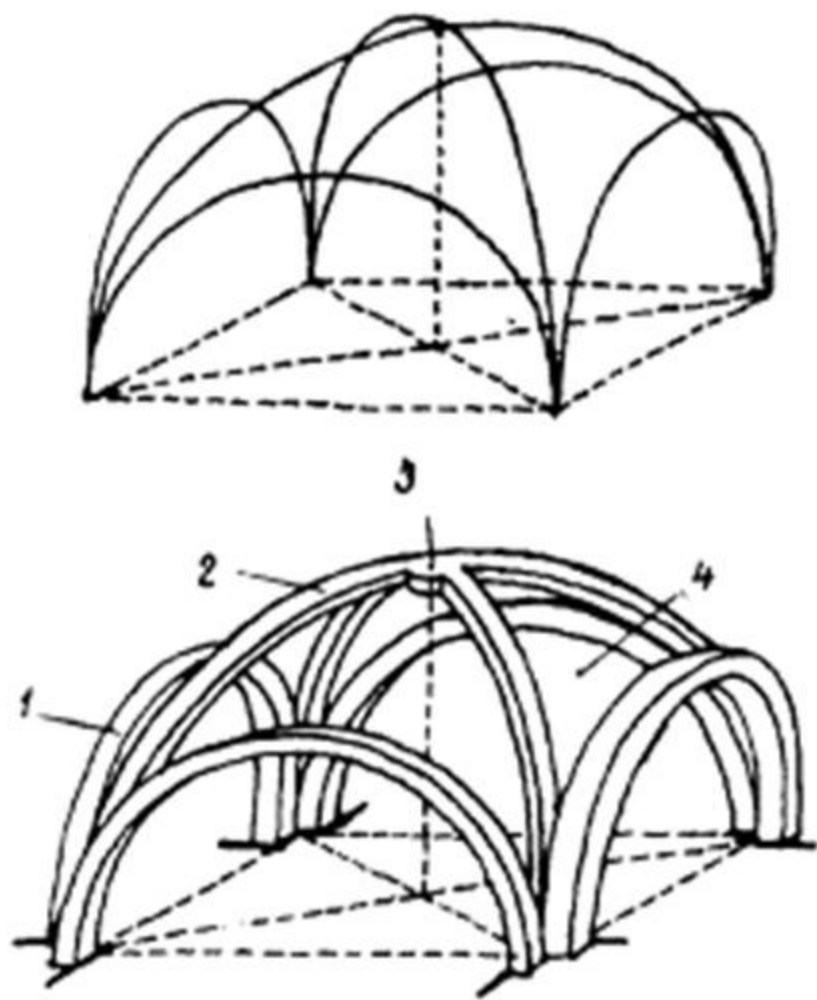
- Snažili se maximálně popřít hmotu.
- Snaha o scelení vnitřního prostoru.
- Žebrová křížová klenba – ulehčení hmoty klenutí, svedení tlaku do více bodů – směrem k zemi.
- Opěrný systém (pilíř a oblouk) – vedl k vytvoření skeletového systému – tlak rozdělen do 4 podpor - boční tlaky zachycují opěrné pilíře – odlehčení stěny – místo pro okna – působení světla.

Základní konstrukční prvky architektury:

- **Žebrová křížová klenba** – přejata z románského slohu.

<http://hrady.dejiny.cz/ceb/000930-019.htm>

<http://drapal.martin.sweb.cz/test3.htm>

Žebrová klenba

- <https://www.youtube.com/watch?v=sk4sRcU3K3M>
- 29:05 – 32:00

- Vše směřuje k nerušenému pohybu vzhůru.
- Dekorativní prvky:
 - Stavební – motivy oblouků a kružeb.
 - Ornamentální – motivy rostlinné a živočišné.
- **Stavba – otevřená kniha pro negramotné.**
- Portál gotického chrámu *se stal místem, kde se sochařské dílo stalo rovnocenným architektuře. Reliéfy tympanonů nabývaly větší výšky – více prostoru. Sochy začínají vyprávět příběh.*
- Ikonografie a kompozice sochařské výzdoby – dogmatický pořádek (Poslední soud, trůnící panna Marie, rodokmen Krista, proroci a apoštolové.)

Sainte-Chapelle portály

- Paříž 1245/48

Tympanon s archivoltami - Poslední soud (r. 1210-15),
portál příčné lodi v Chartes. Reliéfy ve snaze o
dramatičtější popis Božího soudu jsou v pojetí
plastičnosti pokročilejší.

Detail z pravého dolního okraje archivoly jižního portálu.
Dva odsouzení míří do pekla – lakomec jde i s penězi a
vedle si zvíře na zádech odnáší krásku.

E.H. Gombrich
Příběh umění

Portál severní
příčné lodi
katedrály v
Chartres
r.1194

- Sochy lemující portály vyvolávají pocit lehkosti.
- Románské sochy – spíše sloupy
- Gotické sochy – vdechnutý život
- Postavy vyvolávají zdání, že se pohybují a že se na sebe dívají.
- Záhyby drapérie naznačují, že je pod ní tělo.
- Každý světec má atribut – lidé věděli o koho se jedná: Abrahám se synem Izákem, Mojžíš drží desky s desaterem,

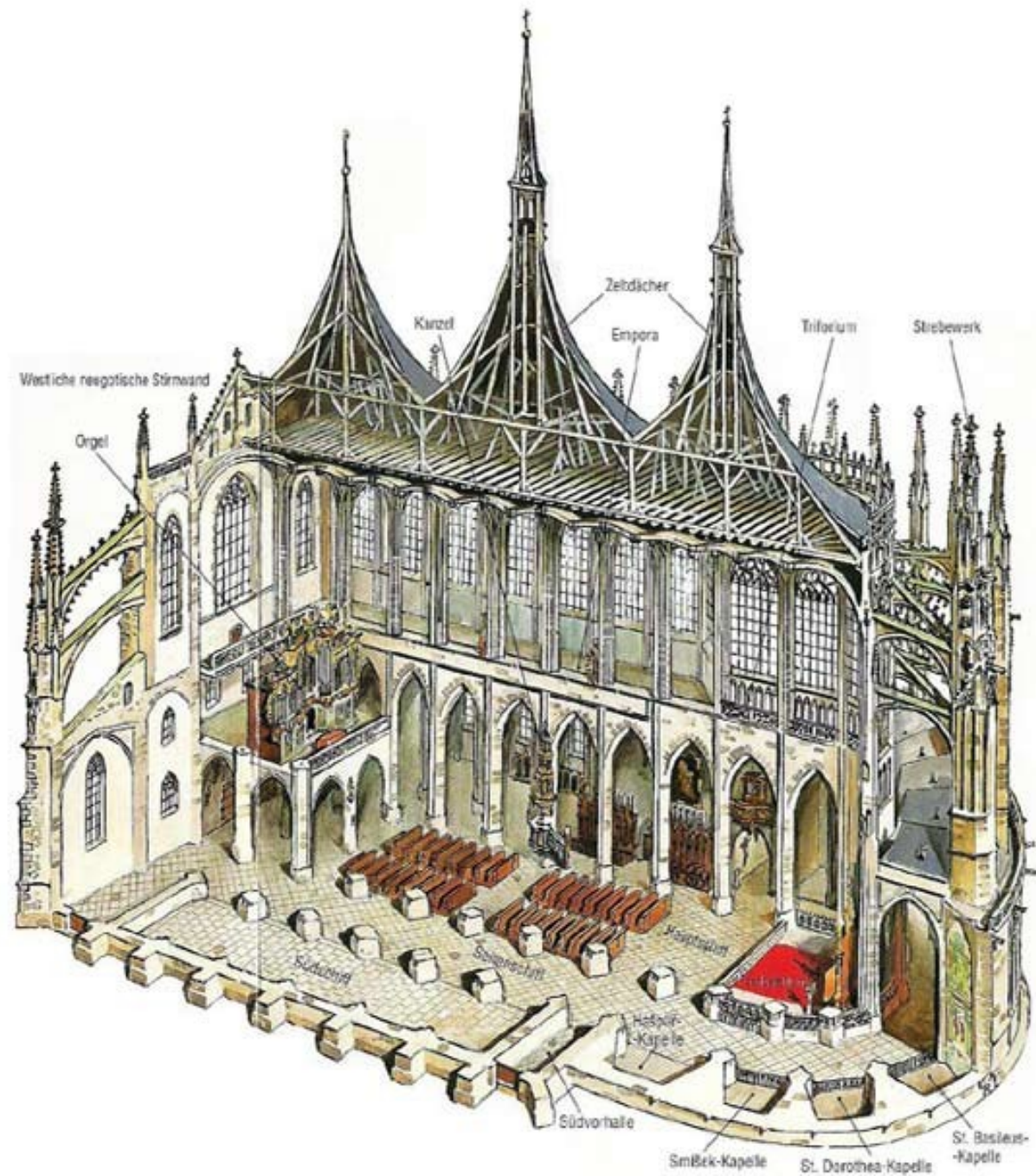
Sochařství

- Gotický sochař postupuje v novém duchu
 - postavy odděluje gesty, postojem, vzhledem – krásou, každá osobitě důstojná.

Model gotické katedrály

- Vícelodní bazilika
- Dvouvěžové západní průčelí
- Příčná loď
- Vysoký chór s ochozem a věncem kaplí
- Západní průčelí má tři portály – nad nimi jsou galerie soch či okna (rosety – kruhová okna)
- Stavbu obklopuje systém opěrných oblouků, pilířů, fiál a chrličů.

Chrám svaté Barbory v Kutné Hoře

- Chrám sv. Víta

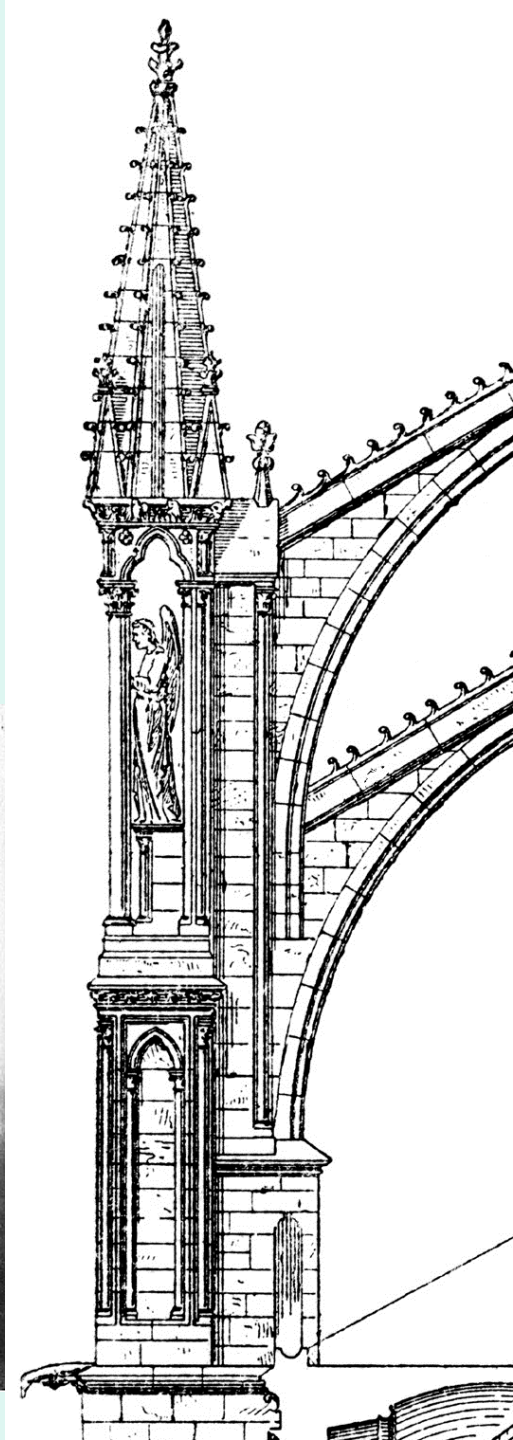
Opěrný systém

- <https://www.youtube.com/watch?v=sk4sRcU3K3M>
- 21:11 – 24:25

Fiála

- http://praha.idnes.cz/oprava-svatovitske-katedraly-dkz-/praha-zpravy.aspx?c=A130906_1973755_praha-zpravy_mav
- Štíhlý jehlan ukončený křížovou kytkou, umístěný zpravidla na vrcholech pilířů opěrného systému.

Fiály na chrámu
svaté Barbory
v Kutné Hoře.

Katedrála v St.Denis

- První gotická katedrála (pohřebiště králů).
- 1132 – opat Suger – králův kancléř, popsal konstrukci i teologický význam jednotlivých prvků.
- 1140 – hotová západní loď s portálem - vytvoření rozlehlého a světelného prostoru.
- Systém žebrové klenby, opěrných pilířů a oblouků.

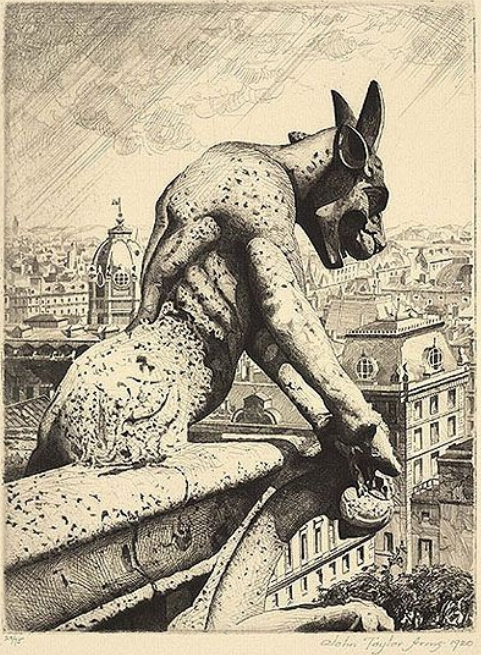
- Koncem 12. století, s poznáním konstrukčních možností opěrného systému došlo k otevření zdí – dosazením obrovských oken.
- Došlo k semknutí bazilikálních prostorů v jeden celek.

Cathédrale Notre-Dame de Paris

- 1180 – poprvé důsledné uplatnění opěrného oblouku.
- Propojení chóru a lodi v jeden celek.
- Sjednocení vnitřního pětিলodního prostoru.
největší výška 32,5m.
- Svým pojetím působila jako vzor pro stavby ostatních katedrál.

Katedrála v Chartres

- Stavba ve které byly opuštěny románské přežitky.
- 1194 – okna zabírají celou plochu mezi pilíři až ke klenbě.
- Vrcholná gotika

Čechy a Morava

- Gotická architektura pronikala na naše území prostřednictvím cisterciáků po roce 1230. (Vliv Německé gotiky.)
- Okolo 1300 do Čech proniká francouzská gotika na popud panovníka Karla IV.
- Přestavba Pražského hradu dovršena stavbou katedrály sv. Víta.

Katedrála sv. Víta

- Budována od roku 1344 (předtím rotunda) fr.architektem Matyášem z Arassu.
- Ten vybudoval jen spodní část chóru s ochozem a věncem kaplí.
- Od r.1352 pokračuje Petr Parlér – dokončil vrchní část chóru.
- Parlér a jeho huť stavěli i jiné stavby – Karlův most, Mostecká věž, sv. Bartoloměj v Kolíně, Kaple sv. Kříže na Karlštejně

KATEDRÁLA SVATÉHO VÍTA

- <https://www.youtube.com/watch?v=47-t73iXGDo>
- 34:47 – 37:14

Kaple sv. Kříže na Karlštejně

- Snaha o uměleckou původnost – kaple kolem vysokého chóru
- Bohatost opěrného systému
- Klenba tvoří pravidelný vzorec navzájem prostupujících kosodelníků – síťová klenba

Blízko k Pařléřově dílu má kostel sv. Barbory v Kutné hoře

- <http://www.kutna-hora.net/barbora.php/>

Gotická okna ve VV

- http://www.zstgmivancice.cz/zaci/3-7_roc_gotika/foto002.html

Rosety ve VV

- <https://cz.pinterest.com/pin/284289795200372138/>

Zdroje

- <https://cz.pinterest.com/pin/497084877591560363/>
- http://www.wikiwand.com/cs/%C4%8Ceskobratrsk%C3%BD_evangelick%C3%BD_chr%C3%A1m_Jana_Amose_Komensk%C3%A9ho
- <http://slideplayer.cz/slide/2724523/>
- <https://www.flickr.com/photos/35005631@N02/5930893861/in/photostream/>
- <http://esteemfoundation.org/emdx/rail/canard/France2010/E28nov.php>
- <http://hosman.bigbloger.lidovky.cz/c/451154/Cesta-gotikou-III.html>
- http://pamatkyvkh.bloger.cz/_/Chram-svate-Barbory-prubeh-stavby
- <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/katedrala-svateho-vita-vaclava-a-vojtecha>
- <http://www.sacred-destinations.com/france/paris-st-denis>